

Za davčno razbremenitev družin, kmetov in podjetnikov

PROGRAM

Odbora Strokovnega sveta za finance

Oktober 2017

Odbor Strokovnega sveta za finance

PROGRAM ZA FINANCE

UVOD

Slovenija v zadnjem obdobju beleži gospodarsko rast in zmanjšanje brezposelnosti. Vendar pa gospodarska rast in sama konkurenčnost Slovenije zaostaja za našimi pomembnimi konkurenti (višegrajskimi državami in EU Baltskimi državami), zaostanka za državami evro območja pa ne zmanjšujemo oziroma se celo še pogloblja. Razlog za to je, da so razlogi za gospodarsko rast predvsem eksterne narave - rast povpraševanja v naših gospodarskih partnericah kar znatno krepi izvoz; izjemno nizke obrestne mere (politika ECB) in s tem rast naložb ter gospodarsko okrevanje v evro območju. Gospodarska rast in zmanjšanje brezposelnosti bi lahko bila bistveno višja, v kolikor bi bili sprejeti ustrezni reformni ukrepi. Vendar v mandatu sedanje vlade ni bilo sprejetih nobenih reformnih ukrepov, tudi tistih ne na katerih potrebnost opozarjajo gospodarska združenja (zniževanje obremenitve dela, manj birokracije, ...).

V mandatu sedanje vlade se sredstva državnega proračuna vse več uporabljajo za tekoče potrebe in izdatke države (plače, tekoči transferji, ...) in vse manj za nove investicije, ki so gonilo rasti in gospodarskega razvoja. Poleg tega smo v mandatu te vlade soočeni z neustrezno trošarinsko politiko, neučinkovitim črpanjem evropskih sredstev, pomanjkanjem državnih investicij, skromnim povečanjem državnih prihodkov iz naslova uvedbe davčnih blagajn in pasivnosti pri upravljanju z državnim dolgom, kjer se v zadostni meri ne izkoristijo zgodovinsko nizke obrestne mere na svetovnih finančnih trgih. To se odraža v povečevanju strukturnega primanjkljaja. Strukturni primanjkljaj je pomemben zato, ker je od njegove višine odvisna zmožnost odziva države na obdobja gospodarskega upada oziroma krize. Evropska komisija v zimski gospodarski napovedi napoveduje, da se bo strukturni fiskalni položaj Slovenije precej poslabšal. Slovenija je postala »strukturni bolnik Evrope«. Tako naj bi se strukturni primanjkljaj v obdobju 2016-2018 zvišal z 1,9% na 2,6%. Tudi Fiskalni svet opozarja, da ni konkretnih ukrepov in zadostnega navora vlade za zmanjšanje strukturnega primanjkljaja. Vendar pa sedanja vlada ta opozorila ne upošteva oziroma jih ignorira, kar izhaja tudi iz njenega stališča do ocene Fiskalnega sveta Republike Slovenije – Ocene vzdržnosti in skladnosti javnofinančne politike s fiskalnimi pravili, ki ga je podala pri obravnavi Odloka o okviru za pripravo proračunov sektorja država za obdobje od 2018 do 2020.

Zvišujejo se tudi davčne obremenitve državljanov in gospodarskih družb. Uzakonjene so bile stalne višje stopnje DDV. Zvišal se je davek na finančne in zavarovalne storitve. Odpravil se je ukrep postopnega znižanja stopnje davka od dohodkov pravnih oseb, namesto tega pa je bilo sprejeto celo zvišanje tega davka za 2 odstotni točki. Odpravljena je bila tudi valorizacija dohodninskih olajšav.

Zaradi zvišanja davkov in gospodarske rasti se zvišujejo javnofinančni prihodki. V letu 2016 je bilo za 300 milijonov EUR več davčnih prihodkov kot leta 2015, v prvi polovici leta 2017 pa 498 milijonov EUR več kot v prvi polovici leta 2016. Če se bodo gospodarska gibanja nadaljevala bo v letu 2017 1 milijardo več davčnih prihodkov kot leta 2016. Podrobneje pa kažejo posamezni davčni prilivi naslednja gibanja v prvi polovici leta 2017:

- dohodnina: 83 milijonov EUR več kot v istem obdobju lani;
- davek od dohodkov pravnih oseb: 81 milijonov EUR več kot v istem obdobju lani;
- davek na dodano vrednost: 59 milijonov EUR več kot v istem obdobju lani;
- prispevki za socialno varnost: 167 milijonov EUR več kot v istem obdobju lani;

- trošarine: 73 milijonov EUR več kot v istem obdobju lani.

Taki podatki dajejo dovolj javno-finančnega manevrskega prostora, da se izvedejo predlagane davčno-finančne spremembe.

Ob ugodnih gospodarskih razmerah poudarjamo:

- da je indeks rasti BDP znatno pod primerljivimi državami - Češka, Poljska in Slovaška;
- da je primanjkljaj države merjeno na prebivalca v zgornji polovici držav OECD;
- da imamo neuskladen izobraževalni sistem glede na potrebe na trgu dela;
- da imamo visok delež dolgotrajno brezposelnih (več kot eno leto) glede na skupno brezposelnost (višji od povprečja OECD in EU28);
- da je stopnja zaposlenosti starejših delavcev (starih od 55 do 64 let) na repu držav OECD, kar kaže na tveganje revščine starejših in neprilagojenost na izzive staranja prebivalstva;
- da je zaznana nizka raven produktivnosti (pod povprečjem držav OECD).

UKREPI:

1. DRUŽINSKA DOHODNINA: možnost upoštevanje dohodkov obeh staršev pri dohodninski odmeri

Skupna dohodninska napoved zakoncev pomeni, da zakonca vložita eno napoved z vsemi dohodki skupaj, ki sta jih dosegla v preteklem obdobju in potem na podlagi teh dohodkov uveljavljata olajšave, ki jima pripadajo. Takšen način obdavčevanja je možen v številnih državah, na primer v Nemčiji in ZDA.

Rešitev skupne dohodninske napovedi je smiselna zaradi:

- doseganja bolj pravične davčne obravnave gospodinjestev, ki imajo enak skupni dohodek, če je ta med oba zavezanca neenakomerno razporejen. Za primer - če imata oba člana gospodinjstva skupno npr. 3.000 EUR bruto mesečne plače, je trenutno skupni znesek plačane dohodnine različen v primeru: (i) če imata oba po 1.500 EUR bruto plače; ali (ii) da eden prejema minimalno bruto plačo v višini 800 EUR, drugi pa 2.200 EUR.
- tega, ker država na drugi strani npr. pri različnih oblikah pomoči (npr. subvencija vrtca in otroški dodatek) prav tako upošteva skupni dohodek gospodinjstva in ne zgolj individualnega dohodka vlagatelja. Torej gre samo za poenotenje kriterijev iste države, ki bi na ta način upoštevala iste kriterije na obeh straneh, tako pri davkih kot pri socialnih in drugih prejemkih. Pomemben prihranek bi bil torej tudi na strani državnih inštitucij, ki izračunavajo osnove za socialne transferje, saj v primeru pravnomočne skupne dohodninske odločbe ni potrebno na novo izračunavati osnove za socialne transferje.

- na ta način bi država promovirala zakonsko skupnost kot osnovo družinsko celico, ki jo mladi v vedno večjem trendu opuščajo, tudi zaradi izkoriščanja sistema socialnih transferjev (pogosto se dogaja, da partnerja z otroki, ki sicer dejansko živita skupaj, prijavljata različne naslove bivanja, zato da se znižajo stroški plačevanja vrtcev – mati ali oče samohranilec, uradno živeč na drugem naslovu in uveljavljanja drugih socialnih transferjev).
- zmanjšanja števila izdanih odločb in zmanjšanja bremena administracije na strani zavezancev, ki se npr. trenutno morajo posebej odločati o tem, kdo uveljavlja posebne olajšave za vzdrževane družinske člane (otroke).
- zmanjšanja števila ugovorov s strani posameznih zavezancev v primerih, ko zakonca tehtata, kdo bi uveljavljal vzdrževane člane. Po podatkih Finančne uprave je velika večina ugovorov na informativni izračun dohodnine vloženih na račun uveljavljanja vzdrževanih družinskih članov (v letu 2015 se je skoraj 70% vseh ugovorov nanašalo na spreminjanje uveljavljanja VDC), kar podaljšuje postopke za odmero dohodnine, podaljšuje roke za doplačilo/vračilo razlike dohodnine po obračunu in po nepotrebnem povečuje administrativne postopke Finančne uprave.

Uradna statistika beleži tudi vedno manj sklenjenih zakonskih zvez. Če jih je bilo leta 1995 še 8.245, jih je bilo v letu 2016 samo še 6.667. Zaradi navedenih prednosti bomo spodbudili vlaganje dohodninskih napovedi članov družine. V kolikor se bi zakonca odločila vložiti skupno družinsko dohodninsko napoved, jim bo na voljo posebna olajšava.

Nemčija, ki ima urejen sistem dohodnine omogoča dohodninsko napoved zakoncev. Če v Nemčiji dohodki presegajo 8.652 evrov za samske, ali 17.304 evrov za zakonce, ki se jim dohodnina odmerja skupaj, se davčna stopnja viša linearno, od 14% do 42%, do višine 53.666 evra za samske, ali 105.764 evrov za zakonce, ki se jim dohodnina odmerja skupaj. Če obdavčljivi dohodki presegajo 254.447 evro za samske, ali 508.894 evra za zakonce, ki se jim dohodnina odmerja skupaj, znaša davčna stopnja za te dohodke 45%. Tudi ameriška zvezna davčna zakonodaja pozna možnosti oddajanja dohodninske napovedi za samske, poročene, poročene, ki vlagajo napovedi individualno in za glave gospodinjstva.

Finančni učinek predlagane spremembe je relativno majhen, saj pride do finančnih razlik le v primeru, ko so obdavčljivi dohodki obeh zakoncev zelo neenakomerni (eden visok, drug zelo nizek), poleg tega se prihrani pri zmanjšanju socialnih transferjev.

2. ZVIŠANJE INVESTICIJSKE OLAJŠAVE IN NJENA ŠIRITEV NA VSA OSNOVNA SREDSTVA PRI DAVKU OD DOHODKOV PRAVNIH OSEB IN DOHODNINI (samostojni podjetniki)

Zvišanje investicijske olajšave in njena širitev na vsa osnovna sredstva, tudi na nepremičnine. Spremembe pri investicijski olajšavi bi veljale tudi za samostojne podjetnike posameznike. S tem bomo izboljšali pogoje gospodarjenja in spodbudili podjetja, da investirajo, kar je ključnega pomena, da ostane podjetje konkurenčno, prav tako pa je to pot k povečanju zaposlovanja.

3. ZNIŽANJE DOHODNINSKE OBREMENITVE S Poudarkom NA RAZBREMENITVI VISOKO KVALIFICIRANEGA KADRA

Predlagamo zvišanje neto mesečnih plač delavcev z znižanjem stopenj v vseh dohodninskih razredih za 2 odstotni točki.

Primerjave kažejo, da visoko produktivni delavec v Sloveniji dobi izplačano manjšo neto plačo kot primerljiv delavec v Avstriji. Po veljavni zakonodaji do višine 70 odstotkov povprečne plače (trenutno je to slabih 1100 evrov) zanj ni treba plačati dohodnine (se pa od bruto zneska v celoti obračunajo prispevki). Zato predlagamo dvig limita za 13. plačo iz 70% povprečne plače na dvakratnik povprečne plače.

4. RAZBREMENITEV KMETOV - OLAJŠAVA PRI KATASTRSKEM DOHODKU

Skladno z novim Zakonom o ugotavljanju katastrskega dohodka so se v zemljiškem katastru s 1. januarjem 2017 kmetijskim in gozdnim zemljiščem začeli pripisovati nove zneske KD. Ker se bo večini kmetov KD zvišal, se bodo v treh letih nove izračune KD postopno uvedli. Leta 2017 bodo pri obdavčitvi upoštevali le 40 odstotkov izračunanega KD, leta 2018 55 odstotkov KD, leta 2019 75 odstotkov KD, potem pa celoten KD po novem izračunu. Skupno bo v letu 2020 katastrski dohodek, zajet v obdavčitev z dohodnino, višji od sedanjega za nekaj manj kot 35 mio. evrov, kar pomeni več kot enkrat višji (vir: obrazložitev zakona s strani Vlade). Poleg tega je zaradi spremenjenih svetovnih vremenskih razmer (suša, žled, toča, veter...) potrebno upoštevati, da je dejanski dohodek slovenskih kmetov nizek in pod udarom naravnih katastrof.

Predlagamo, da se pri obdavčitvi upošteva le 40 odstotkov izračunanega KD.

Dodatni ukrep: dvig praga od katerega se šteje gospodinjstvo kot kmečko gospodinjstvo in je zavezanec za plačilo dohodnine iz naslova KD na 500 EUR (sedaj 200 EUR). To dodatno razbremeni vse tiste, ki dejansko ne živijo od kmetijstva, hkrati pa administrativno lajša delo Finančne uprave.

Predlagana razbremenitev bo vplivala tudi na dostopnost kmetov do socialnih transferjev, ker ne bodo tako hitro presegle praga do katerega so upravičeni do socialnih transferjev.

5. ZNIŽANJE SEDANJIH STOPENJ DDV IN UVEDBA DODATNO ZNIŽANE STOPNJE DDV

- Uvedba dodatne tretje močno znižane stopnje, predvsem za storitve vezane na razbremenitev stroškov v družini.
- Določitev stopnje DDV na predkrizno raven (iz 22% na 20% in iz 9,5% na 8,5%)

6. »DAVČNE POČITNICE« ZA NOVA PODJETJA OZIROMA SAMOSTOJNE PODJETNIKE

Predlog gre v smeri spodbujanja domačega podjetništva in novih tujih neposrednih investicij. Dejstvo je, da nova investicija v prvih nekaj letih ni dobičkonosna, zato tudi finančni učinki niso obsežni.

Predlagamo možnost, da se podjetnik odloči za davčne počitnice na dobiček za prva 3 leta. Davčne počitnice bi znašale prvo leto 100%, drugo leto 75% in tretje leto 50%, ob pogoju zaposlitve najmanj ene osebe.

7. ZVIŠANJE PRAGA ZA VKLJUČITEV V SISTEM PAVŠALNE OBDAVČITVE

Zvišanje prihodkovnega praga za vključitev v sistem pavšalne obdavčitve iz 100.000 na 150.000 evrov za zavezance pri katerih je bila obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovana vsaj ena oseba za polni delovni čas neprekinjeno najmanj 5 mesecev. Predlagamo tudi, da se prispevki, ki jih popoldanski samostojni podjetniki vplačajo v pokojninsko blagajno vštevajo v osnovo za izračun pokojnine.

8. UKINITEV DAVČNIH BLAGAJN

Davčne blagajne podjetnikom in kmetom povzročajo visoke finančne stroške in nesorazmerne administrativne obremenitve. Uresničila so se opozorila, ki so bila dana ob sprejemanju Zakona o davčnem potrjevanju računov, da bodo davčne blagajne povzročile zapiranje poslovne dejavnosti zavezancev, selitev teh dejavnosti v tujino in da davčne blagajne ne bodo imele finančnih učinkov na državni proračun, kot jih je obljubljala vlada. Zavezanci, ki so zaprli poslovno dejavnost, so sedaj socialno breme države, namesto da bi, tako kot pred uveljavitvijo davčnih blagajn, polnili državni proračun z davki in prispevki. Marsikateri zavezanec, ki je zaradi davčnih blagajn prenehal z poslovno dejavnostjo, pa se je preselil v sfero sive ekonomije oziroma dela na črno. Namesto zmanjšanja obsega sive ekonomije in davčnih utaj ter goljufij, kar je bila obljuba vlade ob uvedbi davčnih blagajn, se je naštetu zaradi uvedbe davčnih blagajn še povečalo. Od uvedbe davčnih blagajn ima v Sloveniji korist le plačana birokracija.

9. REŠEVANJE STANOVANJSKEGA PROBLEMA ZA DRUŽINE Z BREZOBRESTNIM KREDITOM IN ODPISOM DELA GLAVNICE KREDITA OB ROJSTVU VSAKEGA NOVOROJENCA

Ukrep iz področja financ s katerimi bi spodbujali rojstva otrok, pri čemer ne bi šlo za socialno politiko temveč za politiko rojstev oziroma demografsko politiko, kar pomeni, da bi bili ukrepov v enaki meri deležni vsi ne glede na socialni položaj - mladim družinam omogočiti

brezobresten kredit za ureditev stanovanjskega vprašanja pri čemer se glavnica kredita zmanjša za 20 % ob rojstvu vsakega novorojenega.

10. ZMANJŠANJE IN UČINKOVITEJŠE UPRAVLJANJE JAVNEGA DOLGA S CILJEM ZMANJŠANJA OBRESTI NA DRŽAVNI DOLG

Dosežene nižje obrestne mere implicirajo znatno nižje obrestne izdatke proračuna za izdan dolg v prihodnjih proračunskih letih. V letu 2017 bodo obrestni izdatki znašali okrog milijardo evrov, nujno je še bolj korenito znižati javni dolg sedaj, ko nam gospodarska rast to dopušča.

11. NOVA STRATEGIJA UPRAVLJANJA DRŽAVNEGA PREMOŽENJA

Sedanje upravljanje državnega premoženja bistveno odstopa od določil Odloka o strategiji upravljanja kapitalskih naložb države (Strategija) oziroma se ta celo krši. Upravljanje državnega premoženja odstopa tudi od načel korporativnega upravljanja. Posebno poglavje upravljanja državnega premoženja je kadrovska politika, kjer prevladujejo parcialni osebni interesi in se na najpomembnejše funkcije poslovnih organov družb v neposredni ali posredni državni lasti imenujejo osebe s sporno poslovno preteklostjo ali pa so te osebe brez ustreznih izkušenj in brez ustreznih strokovnih znanj.

Strategija upravljanja državnega premoženja je neustrezna in nepopolna, ker onemogoča razvoj. Z razpršenim lastništvom, ki ga Strategija predvideva ne moremo pričakovati, da bodo podjetja v postopku privatizacije dobila strateške partnerje oziroma lastnike, ki bi zagotovili njihov nadaljnji razvoj, nove trge, nova znanja in nova delovna mesta. Tudi pri podjetjih, ki naj bi ostala v državni lasti oziroma pri podjetjih, ki so opredeljena kot strateška Strategija ne odgovarja na ključna vprašanja kot so, kakšna bo rast in razvoj teh podjetij, kakšen bo dobiček in dividende, število zaposlenih, morebitne prevzemne tarče in podobno.

Pripravili bomo novo Strategijo upravljanja državnega premoženja, institucije, ki se ukvarjajo z upravljanjem državnega premoženja (SDH, DUTB in DSU) pa bomo združili.

12. POSPEŠITI IN POVEČATI UČINKOVITOST ČRPANJA EU SREDSTEV

Finančna perspektiva 2014-2020 nudi preko 3 milijarde kohezijskih sredstev, ki jih velja čim prej porabiti za zagon in prestrukturiranje gospodarstva, za krepitev njegove inovacijske aktivnosti, tehnološke zahtevnosti ter prepoznavnosti. Predpogoj za to pa je pospešiti in povečati učinkovitost črpanja EU sredstev s ciljem, da ta sredstva postanejo generator investicij, tehnološkega razvoja, inovativnosti ter razvoja turizma.

13. TRANSFORMACIJA OSEBNEGA DOPOLNILNEGA DELA NA VSE DEJAVNOSTI IN BREZ ADMINISTRACIJE TER OPUSTITEV OMEJITEV PRI OPRAVLJANJU DELA UPOKOJENCEV

Predlagamo, da lahko osebno dopolnilno delo opravlja vsaka oseba brez omejitve dejavnosti, samo s prijavo svoje davčne številke v sistem eDavkov na FURS. Znesek bi bil na letni ravni omejen. Na ta način se spodbuja vse državljane, da lahko poleg redne zaposlitve še kaj dodatno zaslužijo ali uresničijo začetne podjetniške ideje.

Predlagamo tudi odpravo omejitev upokojencem pri opravljanju začasnega in občasnega dela.

14. UČINKOVITEJŠE DELOVANJE REGULATORJEV FINANČNEGA TRGA

Zagotovili bomo učinkovitejše delovanje regulatorjev finančnega trga. Primer regulatorja, ki nujno potrebuje ukrepe za učinkovitejše delovanje je Urad RS za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, ki v primeru suma pranja denarja Farrokh v Novi ljubljanski banki ni opravil naloženih nalog, ravnal je površno, neprofesionalno, ni upošteval opozoril, ki so prihajala iz tujine, hkrati pa je svojo nalogo nadzorne institucije opravljal izrazito pasivno.

15. PRIJAZNEJŠE IN UČINKOVITEJŠE DAVČNO ADMINISTRIRANJE TER KAZNI ZA PREKRŠKE, KI BODO SORAZMERNE STORJENEMU DEJANJU

Zagotovili bomo prijazno, učinkovito, strokovno in sodobno davčno administriranje, ki bo zavezancem omogočila enostavno in gospodarno izpolnjevanje njihovih obveznosti. Kjer bo to možno in smiselno bomo postopke avtomatizirali. Davčna uprava ne bo več represiven organ, pač pa bo postala odprta in strokovna organizacija, katere delovanje bo pregledno. Z zavezanci bo predvsem sodelovala in jim pomagala pri razumevanju njihovih pravic in obveznosti.

Institut davčne tajnosti bomo uredili tako, da ta ne bo več ščitil davčnih utajevalcev in da bo preventivno pripomogel k preprečevanju davčnih utaj, razkrivanju neplačnikov ter povečanju plačilne discipline.

Predpisane globe so večinoma v nesorazmerju z storjenimi prekrški. Primeri takih zakonov so Zakon o gozdovih (prevoznice), Zakon o cestnih prevozi in Zakon o davčnem potrjevanju računov. Zato predlagamo uvedbo takih kazni oziroma prekrškov, ki bodo sorazmerne storjenemu dejanju in uvedbo kaznovalne politike, pri kateri se bo kršitelja pri prvem storjenem prekršku samo opozorilo.